

Utbildningsinspektion i Högsjö skola och Österåkers skola

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Vingåkers kommun och besökt Högsjö och Österåkers skola den 11 och 12 mars 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Högsjö och Österåkers skola intervjuades rektor och ett ur val av personal, elever samt föräldrar. Inspektörerna besökte även lektioner i förskoleklass samt årskurserna 2 och 6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i rektorsområdet utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Högsjö skola	Antal elever
Förskoleklass	7
Grundskola	58

Österåkers skola	Antal elever
Förskoleklass	13
Grundskola	55

Källa: Skolornas uppgifter

Högsjö–Österåker utgör tillsammans med Sävstaskolan rektorsområde 3 med rektorn för Högsjö–Österåker som områdeschef.

Högsjö skola med ligger i ett brukssamhälle med processindustri som dominerande inslag i ortens näringsliv. Flertalet av skolans elever är bosatta i Högsjö. Skolan har lugna omgivningar med goda möjligheter till utomhusaktiviteter. Lokaler och utrustning håller god standard. Utöver skolans eget bibliotek har man även tillgång till kommunens bibliotek. Undervisningen är organiserad i tre arbetslag knutna till åldersintegrerade grupper bestående av en förskoleklass–årskurs 3-grupp och två grupper årskurs 4–6.

Österåker 10 km norr om Vingåker, med Österåkers skola (68 elever), är ett litet samhälle samlat kring traktens kyrka. Skolan kan beskrivas som "landsbygdsskola" med god tillgång till lokaler och material. Arbetet är organiserat i tre arbetslag kring grupperna förskoleklass–årskurs 2, årskurs 3–4 och 5–6.

På skolorna finns också skolbarnsomsorg. Skolbarnsomsorgen granskas på kommunövergripande nivå och bedömningarna av verksamheten återfinns i kommunrapporten. För båda skolorna gäller att endast enstaka elever har utländsk bakgrund.

Helhetsbedömning

Mot bakgrund av intervjuer, verksamhetsbesök och dokumentstudier bedömer inspektörerna att skolorna i allt väsentligt utgör väl fungerande miljöer för lärande med kompetent och engagerad personal, varierade arbetsformer samt god kontakt mellan skola och elever/föräldrar. Inspektörerna har även sett goda exempel på förberedande och överbryggande verksamhet i förskoleklass.

Rektorsområdets båda skolor utgör trygga och ändamålsenliga miljöer för lärande och personalen har god kontakt med elever och föräldrar. Såväl barn som föräldrar vittnar om ett ambitiöst och kontinuerligt värdegrundsarbete. Skolans arbete lever emellertid inte helt upp till författningarnas krav när det gäller elevernas delaktighet. Likabehandlingsplanen ska på ett tydligare sätt utgöra ett levande dokument grundat på elevers och lärares upplevelser av skolmiljön. Planens bredare syfte att avspejla fortlöpande förbättringar med lokal utgångspunkt och med samtliga diskrimineringsgrunder är inte förankrat bland personalen.

Båda skolornas arbete kännetecknas av lyhördhet gentemot elevernas behov och god individualisering i undervisningen. De individuella utvecklingsplanerna har emellertid mindre tydlig anknytning till kursmål och utgörs i vissa fall mer av en nulägesavstämning än det framtidsytande styrmedel som avsetts. Elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen framgår heller inte tydligt för föräldrar och elever. Skolorna skiljer sig något när det gäller personalens insikter i

styrdokumentens krav. På Högsjö skola finns i större utsträckning ett medvetet förhållningssätt till styrdokumentens krav än i Österåkers skola. En del av förklaringen står förmodligen att finna i Högsjö skolas arbete med en utomhuspedagogisk profil vilket aktualiserat frågor kring styrdokumentet. Liknande projekt eller motsvarande kompetensutveckling har inte drivits på Österåkers skola. Med viss betoning på Österåkers skola är det samlade intrycket att skolorna saknar en tydlig målmedveten diskussion om kurs- och läroplansmål. Detta bekräftas även vid personalintervjuer. Inspektörerna har exempelvis mött en viss uppgivenhet inför de förutsättningar som råder när det gäller samverkan med närsamhälle och arbetsmarknad. Ytterligare ansträngningar från skolans sida är nödvändiga för att finna vägar att på ett likvärdigt sätt tillförsäkra alla elever möjligheter att relatera undervisningen till omgivande samhälle och arbetsliv.

Elevernas kunskapsutveckling följs individuellt och kontinuerligt upp av läraren. Då emellertid endast svenska, matematik och engelska följs upp för en samlad bild avhänder sig skolan möjligheten att bedriva ett systematiskt förbättringsarbete baserat på förändring i resultatbild och utvärdering. För dessa frågor har rektor ett särskilt ansvar. Eleverna når goda resultat i matematik medan resultaten i svenska och engelska utvecklats i negativ riktning. I övriga ämnen saknas redovisning vilket innebär att skolan inte kan avgöra i vilken grad verksamheten leder till ökad måluppfyllelse. Dessa bristande förutsättningar för kvalitetsarbete avspeglas även i skolans kvalitetsredovisning som därmed inte kan fylla avsedd funktion som lägesbeskrivning och stöd för utveckling mot ökad måluppfyllelse.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolans arbete med likabehandlingsplanen uppfyller inte förordningens krav på elevers medverkan (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan)
- Skolan genomför inte en systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Elevernas kunskapsutveckling följs inte upp och utvärderas på ett systematiskt sätt i samtliga ämnen (avsnitt 2.7 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav. (3 och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Företrädare för eleverna har inte medverkat vid utarbetandet av skolans ordningsregler (6 kap. § 8b grundskoleförordningen).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- De individuella utvecklingsplanernas innehåll och kvalitet.
- Undervisningens anknytning till kurs- och läroplansmål.
- Arbetet med åtgärdsprogram genom tydligare rutiner för utredning och utvärdering.
- Information om elevens val.
- Personalens, på Österåkers skola, insikter i de föreskrifter som styr utbildningen.
- Det systematiska kvalitetsarbetet.
- Det pedagogiska ledarskapet.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar: Skolorna genomför och redovisar varje år resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5 i ämnena engelska, matematik och svenska. I övriga ämnen och verksamheter saknas dokumentation kring skolans resultat. Tidigare år har båda skolorna även genomfört läsfärdighetstest i årskurs 2. Under våren 2007 genomfördes inte läsfärdighetstest i årskurs 2 i Österåkers skola. Man planerar dock att delta i kommande prov liksom man gjort tidigare.

Av de uppgifter som presenterats framgår att båda skolorna nått goda resultat på matematiktestet (Österåkers skola har förbättrat resultaten från 72 till 100 procent godkända) i det nationella ämnesprovet 2006 och 2007. Svenska, och i än högre grad engelska, har emellertid utvecklats negativt.

De nationella ämnesproven våren 2007 resulterade i Högsjö skola, med 19 deltagande elever, i att tre elever (prov i svenska) resp. fyra elever (prov i engelska) inte nått kravnivån.

För Österåkers skola med 13 deltagande elever var motsvarande resultat tre (svenska) respektive fem elever (engelska) som inte nått kravnivån. Det senare resultatet betyder att mer än var tredje elev inte klarat testet vilket är anmärkningsvärt.

Elevunderlaget är som påpekats begränsat vilket kan ge tillfälliga omständigheter stort genomslag. Även med hänsyn tagen till detta förtjänar resultaten att uppmärksammas i skolornas kvalitetsarbete.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering: Lärarna följer upp resultat på individnivå men har en ofullständig bild av elevernas kunskapsutveckling då svenska, engelska och matematik fokuseras starkt och övriga ämnen inte ägnas uppmärksamhet i samma utsträckning. Vidare saknas på skolorna kontinuerlig uppföljning som ger en samlad bild av skolans resultat. Inspektörerna bedömer med hänvisning till följande kommentarer att skolans arbete inom det granskade området sammantaget är av mindre god kvalitet.

Uppföljning

Lärarna ska följa upp elevernas kunskapsresultat på ett sätt som gör det möjligt att fortlöpande pröva undervisningens mål och metoder i förhållande till styrdokumentens krav. Elevernas kunskapsutveckling ska följas i samtliga ämnen så att skolans insatser kan styras mot ökad måluppfyllelse

Utgångspunkt för uppföljning är de nationella ämnesproven i årskurs 5. Detta innebär att skolan endast får en samlad bild av resultat i svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen följs inte kunskapsresultaten upp och den samlade bilden av skolans resultat saknas. Då skolan inte gör någon kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskapsutveckling vid sidan av de nationella proven utgör ämnesproven en avstämning som endast sker vid ett tillfälle under sex år. Skolan kan då inte uppfylla styrdokumentens krav att fortlöpande pröva mål och metoder.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med uppföljning måste förbättras i dessa avseenden

Individuell utvecklingsplan

I samband med utvecklingssamtal ska läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Individuella utvecklingsplaner upprättas men varierar i kvalitet och omfattning. I samband med intervjuer har inspektörerna kunnat notera uppfattningen att den individuella utvecklingsplanen av integritetsskäl inte bör vara allt för utförlig då den är ett offentligt dokument och därigenom skulle kunna utgöra ett hot mot elevens integritet. Uppfattningen har resulterat i begränsade och kortsiktiga planer med svag anknytning till kursmålen. Vidare ses den individuella utvecklingsplanen i första hand som lägesbestämning för eleven utan långsiktig funktion. Stark fokus på stöd och problemlösning bidrar också till att begränsa planens långsiktiga funktion vilket bl.a. kan leda till att duktiga, ”problemfria” elever inte på ett självklart sätt ges utmaningar genom sin utvecklingsplanering.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras med avseende på innehåll och kvalitet.

Av intervjuer har det också framgått att det är en utbredd uppfattning att den individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogrammet ”nästan är samma sak”. Syftena, menar man, ligger så nära varandra att det är svårt att skilja dem åt. Detta återspeglas också innehållsmässigt genom stora likheter i fokus och planering. (se punkt 1.5)

Inspektörerna påpekar att den individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogrammet har olika utgångspunkter genom att åtgärdsprogrammet initieras av signaler om ett problem medan utvecklingsplanen har ett vidare syfte som en del av skolans ansvar att informera elever och föräldrar om elevens utveckling.

Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka att från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i 7 kap 2 § grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan bland annat ändrats på så sätt att en sådan plan inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande men de bör anpassas till elevernas ålder och förutsättningar. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta. Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:10) om den individuella utvecklingsplanen kommer att revideras med anledning av ändringen och beräknas vara färdiga under hösten 2008.

1.3 Bedömning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning utgår från *de nationella målen i kursplanerna*,

Bedömning av området Bedömning och betygssättning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: Inspektörerna bedömer sammantaget att skolornas arbete inom det granskade området i huvudsak är av god kvalitet.

Skolorna har dock starkt fokus på svenska, engelska och matematik och använder de nationella ämnesproven i årskurs 5 som stöd för bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Inspektörerna påpekar att kravet på uppföljning gäller samtliga ämnen

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: Inspektörerna bedömer sammantaget att skolan, trots följande kommentarer, i huvudsak genomför undervisningen med god kvalitet.

Inspektörerna påpekar också särskilt att man inom skolan sett exempel på gott förberedande arbete i förskoleklass med väl utvecklad samverkan med specialpedagog, varierande material och flexibilitet i organisation. Förskolläraren har också en tydlig och integrerad roll i kollegiet.

Utbildningens inriktning

Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot ska vara vägledande för skolans kvalitetsutveckling

På båda skolorna finns en diskussion om strävansmål och inriktning av undervisningen men man har inte enats i konkreta målformuleringar. På Högsjö skola kompenseras detta i viss mån av utvecklingsarbete som engagerat personalen kring läro-

plansfrågor vilket inte på motsvarande sätt skett i Österåkers skola. (se 3.3)
 Inspektörerna bedömer att Österåkers skola bör förbättra förutsättningarna för utveckling med utgångspunkt i strävansmålen.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Av läroplanen framgår att elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön, samt att de får ett reellt inflytande över utbildningens utformning.

Undervisningen sker med lyhördhet för elevens behov t.ex. i form av egna arbetsplaner och eleverna ges även visst utrymme att påverka arbetstakt och val av uppgifter. Påverkansmöjligheterna är emellertid snarare en fråga om individualisering än ökande ansvarstagande och reellt inflytande över undervisningen.

Inspektörerna påpekar att ett successivt ökat ansvarstagande från eleven förutsätter insikt om samband mellan utvecklingssamtalet, tydliga mål och individuell utvecklingsplan.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: I båda skolorna har inspektörerna sett prov på lyhördhet och förmåga att anpassa undervisningen till elevens behov och förutsättningar. Sammantaget är det, trots följande, inspektörernas bedömning att skolans arbete inom det granskade området är av god kvalitet.

Åtgärdsprogram

Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå kunskapsmålen ska rektor se till att elevens behov utreds och att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behov eleven har, vilka åtgärder som är lämpliga att vidta och hur insatserna ska utvärderas.

Åtgärdsprogram upprättas när man bedömer att elever riskerar att inte nå kunskapsmålen. Programmen föregås dock inte alltid av utredning och varierar i kvalitet från relativt allmänna beskrivningar av behov och åtgärder till mycket preciserade insatser.

Högsjö skola använder ett färdigt formulär med beteckningen åtgärdsprogram åt-

följd av en matris benämnd ”utvecklingsprogram för eleven...”. Matrisen är tjänstfullt tydlig och strukturerad från målsättning via insatser, tidsplanering m.m. till utvärdering. Det är emellertid dokumentationen i sin helhet som utgör åtgärdsprogrammet varför det introducerade begreppet ”utvecklingsprogram” kan skapa osäkerhet kring syfte och funktion.

Inspektörernas bedömer att skolans arbete med åtgärdsprogrammen bör förbättras med avseende på rutiner för utredning, beskrivning av behoven och tydlig dokumentation i överensstämmelse med åtgärdsprogrammets funktion.

Inspektörerna påpekar också att elever har rätt till stöd oavsett i vilket ämne eleven har svårigheter att uppnå målen alltså inte enbart i svenska, matematik som starkt dominerar åtgärdsprogrammen.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: I båda skolorna bedrivs ett kontinuerligt och systematiskt värdegrundsarbete. Elever och föräldrar vittnar om en trygg och utvecklande miljö för lärande. Eleverna är delaktiga i värdegrundsarbetet bland annat genom kamrätstöd-jare och föreningen Friends. Sammantaget bedömer inspektörerna, trots följande avvikelser, att skolans arbete inom det granskade området är av god kvalitet

Ordningsregler

Varje skola ska utarbeta och följa upp ordningsregler under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Ordningsregler finns och är kända. Av intervjuer framgår emellertid att eleverna

inte är klara över hur reglerna kommit till eller hur man ändrar på dem.

Inspektörerna bedömer att skolornas arbete med ordningsregler inte är i överensstämmelse med förordningens krav vilket är en brist.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska det finnas en likabehandlingsplan som gäller skolan. Lagen syftar till att bevaka alla barns rätt att respekteras oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Planen ska också visa hur man förebygger och förhindrar trakasserier och annan kränkande behandling. Likabehandlingsplan ska vidare innehålla en redovisning av verksamheternas specifika behov utifrån en aktuell kartläggning och med detta som utgångspunkt visa vilka insatser som avses på börjas och genomföras under det kommande året. I författningarna betonas även att elever ska göras delaktiga i arbetet med likabehandlingsplanen.

För rektorsområdet finns en gemensam likabehandlingsplan med undertitel "Handlingsplan mot mobbning och all kränkande behandling". Planen omfattar en kortfattad information kring lagstiftningen, en planering för implementering (från hösten 2006) samt en omfattande dokumentation från en av kommunens skolor där ett antimobbningsprojekt byggt på "Farstamodellen" genomförts.

Likabehandlingsplanen har ett snävt fokus på kränkande behandling och tar inte sikte på samtliga diskrimineringsgrunder. Då man inte utgått från kartläggning av behov i den egna verksamheten saknar planen konkret anknytning till respektive skolas lokala behov i form av åtgärder som kan utvärderas och revideras. Inspektörerna har även konstaterat att kännedomen om likabehandlingsplanen varierar bland såväl elever som lärare samt att eleverna inte varit delaktiga i arbetet med likabehandlingsplanen.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med likabehandlingsplanen inte lever upp till författningarnas krav avseende innehåll och delaktighet. Detta är brister som måste åtgärdas.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,

12 (15)

- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: Inspektörerna bedömer, med tillägg av följande, att skolans arbete inom det granskade området i huvudsak är av god kvalitet.

Garanterad undervisningstid

Den garanterade undervisningstiden framgår av timplanen som är en bilaga till skollagen. I timplanen anges det totala antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. Styrelsen ska fatta beslut om fördelning av den totala tiden på olika årskurser.

Styrelsen för utbildning i Vingåkers kommun har fattat beslut om fördelning av antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val. I de timplaner som tillämpas av Högsjö skola och Österåkers skola saknas ämnet teknik. Skolverkets ställningstagande framgår av kommunrapporten.

Valmöjligheter

I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med målen i den kursplan eller de kursplaner som regeringen fastställt för det ämne eller de ämnen som utgör elevens val.

Inspektörerna påpekar att en hög grad av individualisering och flexibilitet ger eleverna möjlighet att låta egna intressen påverka studierna. Då elevens val emellertid inte är schemalagt eller på annat sätt urskiljbart markerat riskerar utrymmet att utgöra en tjänjbar resurstid disponibel för insatser som bedöms vara angelägna.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		x	

Motivering: Inspektörerna bedömer, med undantag från följande, att personalen har utbildning och kompetens som i huvudsak överensstämmer med förordningens krav.

Personalens insikter i de föreskrifter som styr

Kommuner och landsting ska se till att lärare, förskollärare och fritidspedagoger som undervisar har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen.

Vid samtal med Österåkers skolas lärare kring kurs- och läroplansmål har inspektörerna kunnat konstatera bristande insikt i skolans styrdokument exempelvis angående regler för elevens val, krav på uppföljning och måluppfyllelse i samtliga ämnen, regler kring åtgärdsprogram m.m.

Inspektörerna bedömer att Österåkers skola bör förbättra insikterna i skolväsendets föreskrifter och öka medvetenheten om de nationella målen.

3.3 Rektors ansvar**Inom detta bedömningsområde har granskats:**

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering: Inspektörerna bedömer att rektorn håller sig förtrogen med den dagliga verksamheten och fattar beslut i enlighet med bestämmelserna. Rektorn är medveten om de uppgifter och det ansvar som åvilar en rektor utifrån de statliga styrdokument. Inspektörerna framhåller dock särskilt vikten av att rektor i enlighet med sitt särskilda ansvar ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs

för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Med hänvisning till vad som nedan anförts bedömer inspektörerna att skolans arbete inom det granskade området är av mindre god kvalitet.

Rektor som pedagogisk ledare

Rektorn har ett särskilt ansvar för att utveckla och inrikta verksamheten mot de nationella målen.

Den pedagogiska ledningen har påverkats av en period av omorganisation och omflyttning av rektorer. Pedagogiska frågor diskuteras informellt inom arbetslagen och avgränsade praktiska frågor dominerar. Av intervjuer framgår att ansvar och möjligheter till självständigt arbete uppskattas men också att man saknar samordning och ledning.

Inspektörerna bedömer att det pedagogiska ledarskapet bör förbättras genom att rektorn tar större ansvar för den pedagogiska utvecklingen och att ledarskapet tydliggörs.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Rektorn ansvarar för att skolans resultat utvärderas så att undervisning kan inriktas mot de nationella målen.

Som framkommer under punkt 1.2 saknas utvärdering av kunskapsresultat i flera ämnen och det görs heller ingen sammanställning av resultat på skolnivå. Skolorna har därmed avhändert sig viktiga redskap för att styra undervisningen mot de nationella målen.

Inspektörerna bedömer att rektor måste ta ett större ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	x		

Motivering: Inspektörerna bedömer, med hänvisning till följande, att skolans arbete inom det granskade området är av mindre god kvalitet.

Systematiskt kvalitetsarbete

Skolans kvalitetsarbete syftar till att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar

som är nödvändiga för arbetet mot de nationella målen, att utveckla arbetsprocesser, att bedöma resultat och måluppfyllelse och att vidta lämpliga åtgärder. För att förbättringar ska bestå och kvaliteten höjas behöver utvecklingen följas över tid.

Inom arbetslagen sker ett informellt kvalitetsarbete genom uppföljning av elevernas kunskapsutveckling och utveckling av värdegrundsarbetet.

Uppföljning sker dock inte i samtliga ämnen och diskussionen begränsas till arbetslaget. För att kunna användas som underlag för analys på skolnivå måste även bilden av resultat och förändringar sammanställas på skolnivå.

Med ett ofullständigt underlag från uppföljningsarbetet har skolorna inte tillräcklig grund för övergripande analys av verksamheten. Förutsättningar för diskussion kring orsakssamband och slutsatser om lämpliga förbättringsåtgärder saknas därmed.

Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsarbete bör förbättras så att uppföljning och utvärdering i samtliga ämnen på ett tydligt sätt läggs till grund för utveckling av undervisningen.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen ska kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolornas kvalitetsredovisningar har en redovisning av kunskapsresultat begränsad till nationella prov i svenska, engelska och matematik i årskurs 5 samt svenska och matematik i årskurs 2 på den ena skolan (se 1.2 och 3.1). Av redovisningen framgår inte om vidtagna åtgärder lett till förväntat resultat eller vilka slutsatser som nya åtgärder bygger på. Kvalitetsredovisningens framåtsyftande karaktär saknas och ersätts till viss del av fristående avrapportering utan tydligt konstruktivt syfte. Inspektörerna har också kunnat konstatera att redovisningen och dess funktion är okänd för flertalet lärare samt att eleverna inte varit delaktiga i arbetet. Under olika intervjuer har det vidare framkommit att man ser kvalitetsredovisningen som en produkt av arbetsplanen i stället för det omvända vilket ytterligare illustrerar bristande insikt i kvalitetsredovisningens funktion.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna för båda skolorna inte i tillräcklig utsträckning bygger på utvärdering av resultat i flera ämnen, visar vilken effekt vidtagna åtgärder haft för måluppfyllelse eller redovisar planerade åtgärder och grunder för dessa. Detta måste åtgärdas.

Kvalitetsredovisningen har i allt väsentligt utarbetats av rektor utan personalens, elevernas eller föräldrarnas delaktighet. Även detta måste åtgärdas.

Datum

2008-09-24

Ort

Linköping

Leif Magnusson

Kerstin Levin